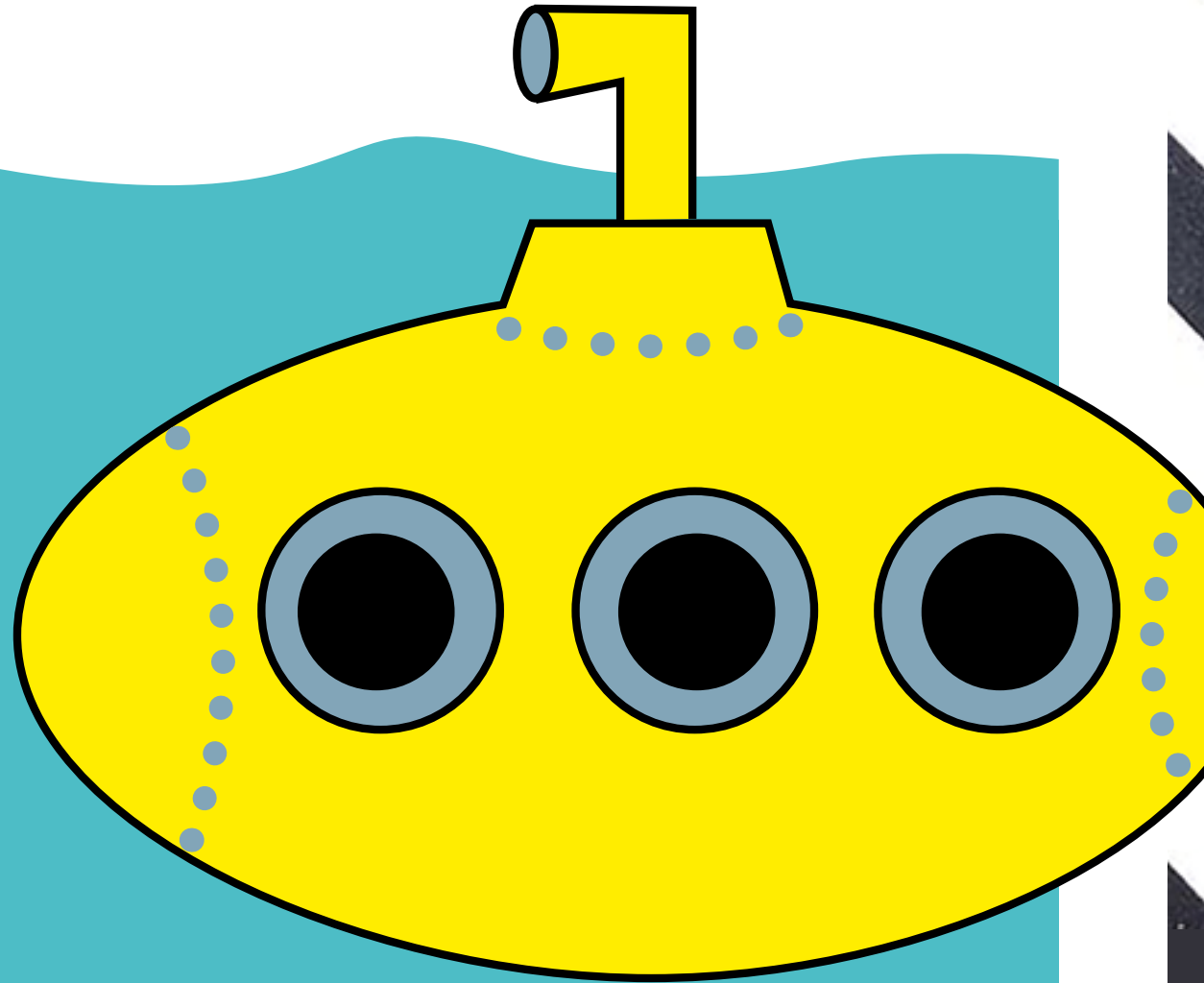

Listen to the
colour of
your dreams.

The Beatles

RSG SLINGERBOS LEVANT IN HARDERWIJK: GEPERSONALISEERD LEREN

**“We zijn
de brug aan het bouwen,
terwijl we
eroverheen lopen.”**

Naam: RSG Slingerbos Levant

Locatie: Harderwijk

Sector: mavo, havo en vwo

Denominatie: openbaar

Aantal leerlingen: 2.400 (beide vestigingen)

Website: www.rsgslingerboslevant.nl

Na een eerste oriëntatieris in januari 2015 naar Kunskapsskolansholen in Zweden introduceerde RSG Slingerbos Levant in Harderwijk een half jaar later een eigen variant op het Zweedse gepersonaliseerde leren op haar school. Leerlingen zijn hierbij veel meer eigenaar van hun eigen leerproces. De docent is docent én coach die hen ondersteunt en begeleidt, open vragen stelt en reflecteert. Dit vraagt echter wel om een cultuurverandering bij leerlingen, ouders en collega's.

Pilot

Begin 2015 gingen vier docenten van RSG Slingerbos naar Zweden, om daar het succesvolle Kunskapsskolanconcept (te vertalen als kennisschoolconcept) te ervaren. Zij zagen dat de Zweedse leerlingen echt intrinsiek gemotiveerd waren om te leren. Niet de docent stond met het zweet op zijn rug al het werk te doen, maar de leerlingen waren zelf actief en bleken goed in staat om hun eigen leerproces uit te kunnen leggen.

Met de feedback van de Inspectie van het Onderwijs in het achterhoofd - “Julie docenten werken heel erg hard” - werd in juni 2015 groen licht gegeven om in het nieuwe schooljaar van start te gaan met een (tweejarige) pilot Gepersonaliseerd leren. Dat betekent feitelijk dat RSG Slingerbos Levant een brug aan het bouwen is, waar al overheen wordt gelopen - maar niet meteen met z'n allen tegelijk. Besloten is namelijk om gepersonaliseerd onderwijs te introduceren in één eerste havo/vwo-klas met docenten die achter het concept staan, het willen én kunnen uitvoeren. Aan leerlingen en hun ouders werd na een informatietraject gevraagd wie er interesse had in deze manier van leren. Dat leverde meer dan voldoende aanmeldingen op. De deelnemende leerlingen vertegenwoordigen een dwarsdoorsnede van het leerlingenbestand: van leerlingen die 'moesten van hun ouders' tot heerlijke kwebbelkousen en springers.

De coördinator van het concept Gepersonaliseerd leren is ervan overtuigd dat het systeem voor elke leerling geschikt is. Voor docenten ligt dat genuanceerder. Zij moeten het aandurven om hun vermeende grip op het leren van de leerlingen, het systeem van

toetsen en cijfers, los te laten. Leerlingen mogen en moeten fouten maken, docenten moeten hen durven laten vallen én weer opvangen en verder op weg helpen. In het huidige schooljaar, het tweede pilotjaar, doen er drie nieuwe brugklassen mee. Bovendien gaat ook de eerste pilotbrugklas als tweede klas op dezelfde voet verder.

Gepersonaliseerd onderwijs

In gepersonaliseerd onderwijs is de leerling in hoge mate eigenaar van zijn eigen leerproces. Inzicht in zijn leerdoelen is daarbij cruciaal. Dat gaat van doelen op de lange termijn (met welk diploma hij wil eindigen) en de middellange termijn (wat wil hij dit jaar af hebben om zo zijn doel te bereiken), tot het samen met (twee) coaches vaststellen welke leerdoelen hij in een week wil behalen. In die week volgt de leerling vaklessen en workshops. Bij de workshops zitten de leerlingen van de twee brugklassen en de tweede klas bij elkaar, zodat ze van elkaar kunnen leren. In overleg met de coach bepaalt de leerling wat hij gaat doen, met wie, waar en hoe. Zo kan een leerling in zijn eigen tempo en op zijn eigen niveau leren. Hierbij krijgt hij ook feedback van de andere leerlingen.

“Een leerling kan alleen meer eigenaar worden van zijn eigen leren als hij heldere leerdoelen heeft en keuzes kan maken. Het gaat uiteindelijk om de leerdoelen.”

Uiteindelijk zal de leerling zelf moeten 'bewijzen' dat hij zijn leerdoel heeft gehaald. De manier waarop hij dat doet is zijn vrije keuze, variërend van een verslag, presentatie tot een film. Samen met de docent evalueert de leerling vervolgens of hij is geslaagd in zijn opzet, dus voldoet aan de leerdoelen en succescriteria. Dat gebeurt zonder cijfers. Wel is het zo dat een leerling ook hier gewoon een woordjesoverhoring krijgt, maar dan als voorwaarde om de eindopdracht af te ronden.

De masterrubrics van Kunskapsskolan, ontwikkelt door SLO, vormen de kapstok van wat de leerlingen uiteindelijk moeten kennen en kunnen. Daarin staan de leerdoelen voor elk vak in een doorlopende leerlijn uitgewerkt in leerlingtaal. Leerlingen mogen zelf ook leerdoelen stellen maar nooit in plaats van, omdat de masterrubrics de inhoud van de kerndoelen en eindtermen afdekken. Wat leerlingen lastig vinden, zeker in het eerste leerjaar, is om te bedenken hoe ze aan de slag willen met de leerdoelen van een bepaald vak: verdiepen, verbreden, versnellen. Ze kiezen sneller voor een hoger tempo. Daarover gaat een docent als coach dan in gesprek, bijvoorbeeld over te hoge ambities of te weinig inzet. De uiteindelijke keuze wat de leerling daarmee doet, ligt echter altijd bij de leerling.

Cultuurverandering

Het nieuwe onderwijsconcept vraagt niets minder dan een cultuurverandering. Daar zijn docenten, schoolbestuur en directie het over eens. Ook is iedereen ervan doordrongen dat dit tijd kost, de steun van schoolleiding nodig heeft en vraagt om keuzes maken. Uitdagingen liggen er ook. De school zoekt nog hoe ze het concept ook kunnen vormgeven in de bovenbouw, waar leerlingen uiteindelijk school- en centrale examens krijgen, en 'worden afgerekend op het vak waar ze het minst goed in zijn'. Hoewel de leerling eigenaar is van zijn leerproces, degradeert dat gezinszins de rol van de docent. Als coach en begeleider én steller van de juiste vragen, is hij cruciaal in dit onderwijsconcept. Om dat goed te kunnen, hebben de docenten coachtrainingen gevolgd bij SENS Coaching. De docenten Gepersonaliseerd leren geven op school les in zowel het gepersonaliseerde onderwijs als in het reguliere. Ze ervaren grote verschillen in hoe de leerlingen in de les meedoen, betrokken zijn bij hun eigen leren. Leerlingen krijgen ook geen rapport met cijfers meer, maar een rapport waarop inzichtelijk is op welk niveau ze een vak (of onderdeel ervan) hebben afgerond of hoever ze er mee zijn. Dat overtuigt meer dan een 6 als gemiddeld cijfer. In dat gemiddelde kan immers een 4 zitten, die aangeeft dat een leerling op dat onderdeel 40 procent van de totale stof en zelfs 60 procent van specifieke stof niet beheerst. En toch ga je over.

Tips

- Het is belangrijk om bij een nieuw onderwijsconcept ouders, leerlingen en docenten continu mee te nemen in het concept, zodat iedereen zich bewust is dat de school elke dag leert en collega's ruimte ervaren om te leren.
- Een vernieuwing vraagt om een balans tussen enerzijds tijd nemen voor implementatie, draagvlak, professionalisering en ruimte, en anderzijds steun en sturing vanuit bestuur en directie, waarbij er op een gegeven moment gewoon keuzes moeten worden gemaakt.
- 'Bewijzen' dat een nieuw systeem direct werkt, is lastig. Soms is het nodig een pilot te verlengen en te kiezen voor een stapsgewijze in plaats van schoolbrede invoering.

